

Mottagare

Socialdepartementet

s.remissvar@regeringskansliet.se

kopia till

s.sf@regeringskansliet.se,eeva.seppala@regeringskansliet.se**Datum**

2024-06-10

Diarienummer

RS240538

Remissvar En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022, SOU 2024:26 (S2024/00752)

Sammanfattning

Region Halland har getts möjlighet att lämna synpunkter på utredningen ”En utvärdering av förändringar i sjukförsäkringens regelverk under 2021 och 2022, SOU 2024:26”. Region Halland önskar lämna synpunkter enligt nedan.

Region Halland anser att det har gått för kort tid för att kunna dra slutsatser av resultatet och att det saknas underlag om hur patienter har påverkats av förändringarna. Region Halland ser en risk att föreslagna förändringar av försäkringen inte stödjer utredningens intention om att stärka sjukförsäkringens förutsägbarhet och legitimitet med ökad ekonomisk trygghet och förståelse för regelverket hos de försäkrade.

Slutsatser i utredningen baseras enbart på sjukförsäkringens kostnader i ett kort perspektiv baserat på antal sjukpenningdagar. Region Halland kan inte se att utredningen har tagit hänsyn till pandemins effekter med de begränsade förutsättningar för sjukskrivningsprocessen som fanns under utvärderingsperioden, den upparbetade vårdskuld som finns idag eller effekterna av en långvarig ökad belastning på stora personalgrupper. Region Halland bedömer att utredningen saknar analys av Arbetsförmedlingens sannolika kostnadsökningar och behov av förändrat uppdrag för att kunna ge ett aktivt stöd. Om utredarens förslag fastställs kommer troligen fler individer hänvisas till Arbetsförmedlingen i direkt anslutning till eventuell indragen sjukpenning. Utifrån Arbetsförmedlingens uppdrag kan de först senare i processen erbjuda aktivt stöd till individen i form av bland annat skyddsarbete eller utbildning. Region Halland vill lyfta fram att det saknas en problematisering eller värdering i utredningen där ingen hänsyn tas till de

kostnader som kan uppstå i framtida ohälsa på grund av sjuknärvaro på arbetet. Särskilt med tanke på att försäkringen ”särskild AGS-KL-förmån” som gällde för en stor del av arbetskraften och som fanns till skydd för personer med indragen sjukpenning efter 180 dagar, där läkaren bedömt fortsatt arbetsoförmåga på grund av sjukdom, togs bort i samband med införandet av det nya regelverket.

Synpunkter

Region Halland önskar lämna följande synpunkter på utredningens förslag och bedömningar utifrån rubricering i utredningen.

9.1 Bedömningen vid dag 180 ska göras mot normalt förekommande arbete utan undantag för övervägande skäl

Möjligheten att göra undantag i rehabiliteringskedjan främjar en mer individcentrerad bedömning i de fall prognosen tydligt talar för återgång innan dag 365. Region Halland anser att utredarens förslag riskerar att motverka en hållbar återgång med förtidig arbetslivsinriktad rehabilitering. Region Halland anser att nuvarande regelverk bidragit till återgång i arbete för individer med psykiatriska diagnoser som vanligtvis är svårare att prognostisera och generellt har behov av en längre sjukskrivning. Då psykiatriska diagnoser är vanligast förekommande inom kontaktyrken och kvinnodominerade yrkesgrupper kan ett borttag av undantaget leda till försämrade kompetensförsörjningsmöjligheter för arbetsgivare inom välfärden.

Fördröjda operationstider och komplexa medicinska åtgärder är andra orsaker till behov av förlängd sjukskrivning som skulle vara avgörande för den enskilde om den inte fick möjlighet att slutföra sin medicinska plan.

9.2 Särskilda skäl ska endast kunna tillämpas från dag 180 till och med dag 365 och om prognosen i det medicinska underlaget är tydlig

Region Halland ser risker med att sätta direkta tidsgränser för undantaget ”särskilda skäl”. Inom hälso och sjukvården kan den medicinska processen vara lång vilket kan medföra en förskjutning av hela vårdförloppet och rehabiliteringstiden behöver därför anpassas till de medicinska förutsättningarna. Aktivitetsbegränsningen i förhållande till nuvarande arbete kan därför vara nedsatt under längre tid, till följd av komplikationer, svåra biverkningar eller samsjuklighet. Möjlighet att kunna tillämpa ”särskilda skäl” där hälso och sjukvården ändå på sikt bedömer att individen kommer återfå

arbetsförmåga hos nuvarande arbetsgivare är därför av vikt. Samhället och individen har ofta gjort stora investeringar i utbildning för yrket och att inte ta tillvara på denna kompetens och erfarenhet anser Region Halland inte är försvarbart ur ett ekonomiskt eller ur ett folkhälsoperspektiv, där individen med förlängd rehabiliteringsperiod förväntas kunna återgå helt i sitt nuvarande arbete. Det är därför av vikt att den medicinska bedömningen väger tungt.

9.3 Normalt förekommande arbete ska inte längre hänvisa till angiven yrkesgrupp

Om angiven yrkesgrupp tas bort anser Region Halland att det kan bli svårare för hälso och sjukvården att koppla Försäkringskassans beslut mot den medicinska bedömningen. Region Halland instämmer inte med utredarens resonemang kring konsekvenserna då de hälsofrämjande aspekterna inte värderats, utan endast ekonomiska perspektiv.

När Försäkringskassan behöver ange yrkesgrupp ser Region Halland att bedömningen blivit mer jämlig, kvalitativ och rättssäker. Utredningen beskriver att Försäkringskassan handläggare anser det svårt att använda begreppet och att utrymme för egen tolkning finns då yrkesgrupperna upplevs för vida i sin definition och därför behöver bli mer avgränsade.

Region Halland anser att läkarintygen har blivit tydligare, mer konkreta och skapat bättre underlag för arbetsgivaren för ett mer individuellt anpassat arbetsanpassnings- och rehabiliteringsarbete.

9.4 Möjlighet till ojämn förläggning av arbetstiden ska finnas om det är medicinskt motiverat och den försäkrades arbetsförmåga tas tillvara

Den mer flexibla förläggningen av arbetstid ökar arbetsgivarens möjlighet att ta tillvara på den enskildes arbetsförmåga, varför Region Halland önskar att nuvarande regelverk behålls. Den gynnar en hållbar återgång i arbete särskilt i början, då den ger ökad möjlighet för delaktighet hos individen, vilket är en friskfaktor. Flexibiliteten ger bättre förutsättningar för individuella anpassningar, vilket är av särskilt stor vikt vid psykiatriska diagnoser där en längre återhämtning mitt i veckan ofta är en fördel mot jämn arbetstidsförkortning. Genom att istället stärka kraven på en jämn reducering riskeras en försämring av arbetsmiljön för både individen och dess kollegor inom yrkesgrupper med dygnet-runt verksamhet.

Region Halland är positiv till att utredaren poängterar vikten av att förläggning av arbetstid behöver vara medicinskt motiverat. Region Halland önskar en justering av nuvarande formulering på läkarintyget då lydelsen upplevs

innebära att läkaren skall gå i god för en odefinierad arbetstidsförläggning. Hälso- och sjukvården behöver i samverkan med arbetsgivaren bedöma arbetstidsförläggningen och där det medicinska ställningstagandet skall vara avgörande.

9.5 De nya reglerna om behovsanställda tas bort

Sjukförsäkringen syftar till att ge trygghet till så många invånare som möjligt och inte till att driva förändringar i anställningsförhållanden på arbetsmarknaden, vilket kan bli en konsekvens av utredningens förslag. Region Halland ser att nuvarande bestämmelse för behovsanställda bidrar till denna trygghet och den underlättar även för läkare att göra en bedömning mot reellt arbete.

9.6 Äldre bör inte undantas från bedömningen mot normalt förekommande arbete

Region Halland anser att kombinationen av förändringar som föreslås av utredaren gällande att både prövas mot normalt förekommande arbete och begränsa möjlighet till förlängd sjukpenning upp till 550 dagar kan påverka den sjukskrivna individen negativt. Region Halland ser en risk att individen inte klarar av ett arbete efter 180 dagars sjukskrivning, samtidigt som hen inte bedöms ha rätt till sjukpenning då bedömning ska ske mot normalt förekommande arbete. För tidig återgång i arbete ställer höga krav på långtgående individuella arbetsanpassningar och riskerar att bidra till försämrad hälsa för både den berörda individen och försämrad arbetsmiljö för övriga medarbetare på arbetsplatsen.

En äldre person kan behöva längre tid för rehabilitering och läkning vilket gör att Region Halland anser det som olämpligt att begära av en person som uppnått åldern för möjlighet till pension att ställa om till annat arbete i stället för längre sjukskrivning med eventuell återgång i ordinarie arbete. Region Halland anser att för snäva ramar missgynnar kompetensförsörjningsutmaningarna i välfärden, där hållbar återgång i arbete hos ordinarie arbetsgivare är en viktig del.

9.8 Harmoniserat arbetsmarknadsbegrepp inom sjukpenning och sjukersättning

Region Halland instämmer i utredningens bedömning om behov av harmonisering och närmare utredning av arbetsmarknadsbegreppen för sjukpenning respektive sjuk- och aktivitetsersättning. Region Halland bedömer att utredningen bör ta hänsyn till ett helhetsperspektiv med utgångspunkt i att

människan generellt mår bra av att arbeta och att en övergång från en försäkringsform till en annan stöds med aktiva insatser i praktiken.

9.10 Förstärkt arbetsgivaransvar

Region Halland menar att det finns såväl ekonomiska som andra incitament för arbetsgivare att ta sitt arbetsanpassnings- och rehabiliteringsansvar och arbeta för en låg sjukfrånvaro. Det är i hög grad en kompetensförsörjningsfråga för verksamheter, framförallt inom välfärden. Region Halland instämmer inte i utredningens beskrivning om arbetsgivares ovilja att rehabilitera åter i arbete även om det kan finnas stora utmaningar, särskilt vid längre sjukskrivningar på grund av psykisk ohälsa, med höga kostnader för både individen, samhället och arbetsgivaren som följd. De tidigare försök till system för att stärka arbetsgivarens drivkrafter som utredaren refererar till har inte lett till önskat resultat.

Region Halland välkomnar mer stöd till arbetsgivarna för tidiga insatser och tydliga planer för återgång i arbete.

9.11 Starkare incitament för hälso- och sjukvården i sjukskrivningsprocessen

Det är positivt att utredningen uppmärksammar att hälso- och sjukvården behöver resurser att arbeta med sjukskrivningsfrågor och intygsutfärdande. Region Halland ställer sig bakom det yttrande som SKR ger på utredningen, ”Rätt förutsättningar för sjukskrivning” (SOU 2023:48) rörande hälso- och sjukvårdens förutsättningar att arbeta kvalitetssäkert inom sjukskrivningsområdet. Region Halland välkomnar bättre förutsättningar men som utredaren föreslår att utreda sanktioner eller högre kontroll är en felaktig ingång. Hänsyn bör tas till att Försäkringskassan inte är en kontrollmyndighet över sjukvårdens arbete.

9.12 En bortre tidsgräns för rätt till sjukpenning

Grunden i sjukförsäkringen är att patienten ska ha en sjukdom, sjukdomsliknande tillstånd eller skada. Att införa en bortre gräns för sjukförsäkringen utgår från att en individ inte kan vara sjuk mer än en viss tid. Det finns medicinska tillstånd och diagnoser som kan vara långvariga utan att vara bestående. Att hänvisa de individer som har dessa till Arbetsförmedlingen endast med anledning av att en viss tid förlupit har ingen medicinsk förankring och kan innebära medicinska risker för individen, försämrad social trygghet, samt starta upp kontraproduktiv arbetslivsinriktad rehabilitering till stora samhällskostnader. ISF (2022:5) ”Avskaffandet av den

bortre tidsgränsen” har analyserat effekterna av långtidssjukskrivnas ekonomiska situation och användningen av sjukförsäkringen och beskriver att i genomsnitt 73% av de som utförsäkrades återvände till sjukpenningen kort efter uteslutningsperioden.

Regionstyrelsen

Mikaela Waltersson
Regionstyrelsens ordförande

Indre Grimpe
HR-direktör

Martin Engström
Hälso- och sjukvårdsdirektör